

KAZAKİSTAN'DA YAPILMIŞ KUTADGU BİLİĞ ÇALIŞMALARININ KRONOLOJİK KAYNAKÇASI HAKKINDA BİR DENEME*

A Trial about the Chronological Resource of Kutadgu Bilig Studies in Kazakhstan

Dr. Bekarys NURİMANOV**
Doç. Dr. Amangeldi MAMYT***

ÖZ

Kutadgu Bilig'in Yusuf Has Hacib tarafından yazılışının 950. yıl dönümü olan 2019 yılı UNESCO Anma ve Kutlama Yılı Dönümleri programına alınmıştır. İslamiyet dönemi Türk edebiyatının en önemli eserlerinden biri olan ve Türk kültür, siyaset ve edebiyat gibi birçok alanda bilgiler barındıran *Kutadgu Bilig* hakkında dünyanın farklı ülkelerinde araştırmalar yapılmaktadır. Günümüze kadar *Kutadgu Bilig* üzerinde on dört tane kronolojik kaynakça çalışması yayımlanmıştır. Diğerlerine göre Ramiz Asker'in 2016'da hazırladığı bibliyografik çalışmasında Kazakistan'daki *Kutadgu Bilig* araştırmalarının büyük kısmı yer almıştır. Fakat burada dikkate alınmamış başka önemli kaynaklar da mevcuttur. 2016'da Gülnisa Jamal ve Muhammet Savaş Kafkasyalı tarafından yayımlanmış *Kutadgu Bilig Araştırmaları Tarihi* kitabında ise Kazakistan'daki *Kutadgu Bilig* çalışmalarının sadece bir parçasından bahsedilmiştir. Dolayısıyla Balasagunlu Yusuf ve onun *Kutadgu Bilig* adlı eseri hakkında Kazakistan'da yapılmış akademik çalışmalarını ele almak son derece önemlidir. Bu makalede Kazakistan'da yapılmış *Kutadgu Bilig* çalışmaları kitap, yüksek lisans ve doktora tezi, makale ve bildiriler esas alınarak dört başlıkta incelenmiştir. Kitap ise; kitap bölümleri, aktarmalar ve incelemeler olarak üç alt başlık altında değerlendirilmiştir. Kazakistan'da *Kutadgu Bilig* hakkındaki ilk çalışmalar müstakil kitaplardan önce ders kitaplarının içinde bir bölüm olarak yer almıştır. Tez kısmında Yusuf Has Hacib ve onun *Kutadgu Bilig* adlı eserini değerlendiren edebiyat, dil bilim, eğitim ve felsefe alanında hazırlanmış yüksek lisans ve doktora çalışmaları tezleri ele alınmıştır. Makale kısmında Kazakistan'daki üniversite ve enstitülerin Belleten ve diğer araştırma dergilerinde yer alan çalışmalar gösterilmektedir. Ayrıca Kazakistan'da ülke genelinde ve Uluslararası düzeyde gerçekleştirilmiş bilimsel konferanslarda bildiri olarak sunulmuş *Kutadgu Bilig* çalışmaları da listelenmiştir. Neticede yirmi bir kitap, yirmi tez, kırk dokuz makale ve yüz yirmi sekiz bildiri metni tespit edilmiştir. Çalışmada Kiril alfabesiyle yazılan kaynaklar Latin harflerine aktararak verilmiştir. Kronolojik kaynakçada ilk yayımlar gösterilmiştir. Ayrıca içinde *Kutadgu Bilig*'in Kazakça aktarmalarından da örnekler olduğu antolojik eserlere, tekrar basılmış yayımlara ve gazete makalelerine yer verilmemiştir.

Anahtar Kelimeler

Kutadgu Bilig, kaynakça, Kutadgu Bilig çalışmaları, Kazakistan, Kazakça.

ABSTRACT

The 950th anniversary of Kutadgu Bilig's writing by Yusuf Has Hacib was included in the UNESCO Commemoration and Celebration Anniversaries program in 2019. Kutadgu Bilig, which is one of the most important works of Turkish literature in Islamic period and which contains information about Turkish culture, politics and literature life, is of great importance in world culture and literature and it is worth investigating in different countries of the world. To date, fourteen chronological bibliography studies have been published on Kutadgu Bilig. According to others, Ramiz Asker's bibliographic study in 2016 included a large part of Kutadgu Bilig research in Kazakhstan. However, there are important bibliographies that are not taken into consideration. In 2016, Kutadgu Bilig Research History published by Gülnisa Jamal and Muhammet Savaş Kafkasyalı mentioned only a part of Kutadgu Bilig works in Kazakhstan. Therefore, it is very important to consider the academic studies conducted in Kazakhstan about Balasagunlu Yusuf and his Kutadgu Bilig work. In this article, Kutadgu Bilig studies conducted in Kazakhstan are examined under four titles based on books, master's and doctoral thesis, articles and papers. The book; book chapters, quotations and reviews. The first studies on Kutadgu Bilig in Kazakhstan were included in the textbooks as a chapter before the special book. In

* Geliş tarihi: 3 Ekim 2019 - Kabul tarihi: 5 Aralık 2019

Nurimanov, Bekarys; Mamayt, Amangeldi. "Kazakistan'da Yapılmış Kutadgu Bilig Çalışmalarının Kronolojik Kaynakçası Hakkında Bir Deneme" *Milli Folklor* 124 (Kış 2019): 30-50

** Güney Kazakistan Eğitim Devlet Üniversitesi Kazak Dili ve Edebiyatı Bölümü. Şimkent/Kazakistan. bekarysnuriman@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-6721-4295.

*** Güney Kazakistan Eğitim Devlet Üniversitesi Kazak Dili ve Edebiyatı Bölümü. Şimkent/Kazakistan. amangeldi_65@bk.ru

the thesis part, master's and doctoral theses in literature, linguistics, education and philosophy which evaluate Yusuf Has Hacib and his work *Kutadgu Bilig* are discussed. In the article section, the studies in *Belleten* and research journals of universities and institutes in Kazakhstan are shown. In addition, *Kutadgu Bilig* studies, which were presented as papers in scientific conferences held in Kazakhstan and throughout the country, were listed. As a result, twenty-one books, twenty theses, forty-nine articles and one hundred twenty-eight papers were identified. In the study, the sources written in Cyrillic alphabet are transferred to Latin letters. The first publications are shown in the chronological bibliography. In addition, anthological works, reprinted publications and newspaper articles in which *Kutadgu Bilig* is also a sample of Kazakh transcriptions are not included.

Key Words

Kutadgu Bilig, bibliography, *Kutadgu Bilig* studies, Kazakhstan, Kazakh.

Giriş

İslamiyet dönemi Türk edebiyatının en önemli eserlerinden biri olan ve Türk kültür, siyaset ve edebiyatı gibi birçok alanda bilgiler barındıran *Kutadgu Bilig* hakkında dünyanın farklı ülkelerinde araştırmalar yapılmaktadır. Günümüze kadar *Kutadgu Bilig* üzerine on dört kaynakça çalışması yayımlanmıştır (Gülensoy, 1973: 109-116; Gülensoy, 2000: 371-377; Ölmez, 2004: 103-126; Bağdatlı, 2008: 157-183; Kaymaz, 2009: 1408-1422, Tilavov, 2011: 535-539; İmin, 2011: 253-259, Sertkaya, 2011: 461-470, Yasin, 2014: 81-109, Uçar, 2015a: 62-100, Uçar, 2015b: 6-46, Asker, 2016, Asker, 2017 ve Uçar, 2019: 139-239). Tilavov Özbekistan'da, İmin Çin'de, Yasin Uygur Özerk Bölgesi'nde ve diğerleri ise tüm dünyada yapılmış *Kutadgu Bilig*'le ilgili çalışmaları değerlendirmiştir. Bu makalede adı geçen çalışmalar esas alınmıştır. Diğerlerine göre Ramiz Asker'in 2016'da hazırladığı bibliyografik çalışmasında Kazakistan'daki *Kutadgu Bilig* araştırmalarının büyük bir kısmı yer almış, fakat burada dikkate alınmamış kaynakçalar da mevcuttur (Asker, 2016). 2016'da Gülnisa Jamal ve Muhammet Savaş Kafkasyalı tarafından yayımlanmış *Kutadgu Bilig Araştırmaları Tarihi* kitabında ise Kazakistan'daki *Kutadgu Bilig* çalışmalarının sadece bir parçasından bahsedilmiştir (Jamal ve Kafkasyalı, 2016: 88-97). Dolayısıyla Balasagunlu Yusuf ve onun *Kutadgu Bilig* adlı eseri hakkında Kazakistan'da yapılmış akade-

mik çalışmaları ele almak son derece önemlidir.

Genel olarak bakıldığında Kazakistan'daki *Kutadgu Bilig* çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı sırasında Farabi Üniversitesinde görev yapmış Sovyet Türkologlarından Sergey Malov'un derslerinden itibaren devam etmektedir. Ayrıca *Kutadgu Bilig* hakkındaki Kazakça çalışmaların çoğu akademik yayımlardan ziyade gazeteler ve aylık dergilerde basılmıştır. Bu makalede Kazakistan'da yapılmış *Kutadgu Bilig*'le ilgili bilimsel çalışmalar kitap, tez, makale ve bildiriler olmak üzere dört başlıkta incelenmiştir. Kitaplar ise; kitap bölümleri, aktarmalar ve incelemeler olarak üç alt başlık altında değerlendirilmektedir. Kazakistan'da *Kutadgu Bilig* hakkında yapılan ilk çalışmalar müstakil kitaplardan önce ders kitaplarının içinde bir bölüm olarak yer almıştır. Kronolojik kaynakçada kitapların ilk yayımları gösterilmiştir. İçinde *Kutadgu Bilig*'in Kazakça aktarmalarından da örnekler olduğu antolojik eserlere ve tekrar basılmış yayımlara bu çalışmamızda yer verilmemiştir. Neticede bu başlıkta toplam yirmi bir tane kaynakça gösterilmiştir. Tezler kısmında Yusuf Has Hacib ve onun *Kutadgu Bilig* adlı eserini değerlendiren edebiyat, dil bilim, eğitim ve felsefe alanındaki çalışmalar ele alınmaktadır. 1989'dan 2018'e kadar savunulmuş yirmi tezin dördü edebiyat, altısı dil bilim, diğer altısı eğitim ve son dört tanesi de felsefe alanına aittir. Kazakistan'daki Üniversite ve Enstitülerin *Belleten* ve

diğer araştırma dergilerinde yer alan bilimsel makaleler, ayrıca ülke genelinde ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilmiş bilimsel konferanslarda sunulmuş bildiriler de listeye alınmıştır.

Kitaplarda Kutadgu Bilig

Günümüze kadar Kazakistan'da Yusuf Has Hacib'in *Kutadgu Bilig* adlı eseriyle ilgili çalışmaların birçoğu kitap hâlinde yayımlanmıştır. Bu çalışmaların bir kısmı sadece *Kutadgu Bilig*'i ele alırken, bir kısmı ise Türk dili ve edebiyatı antoloji ve ders kitaplarında ondan bir madde olarak kısaca bahsetmektedir. İçerdiği malzemelere göre çalışmaların kitap bölümleri, aktarmalar ve incelemeler olarak üç altbaşlık altında değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Neticede bu başlıkta toplam yirmi bir adet kaynakça gösterilmiştir. Çalışmada bu sıralama takip edilmiştir.

1. Kitap Bölümlerinde Kutadgu Bilig: Kutadgu Bilig hakkında Kazakistan'da yapılan ilk çalışmalar özel kitaptan evvel antoloji ve el kitaplarının içinde bir bölüm olarak yayımlanmıştır. Ayrıca kitaplarda Yusuf Has Hacib ve eseri üzerine geniş bir araştırma olarak değil, dil ve edebiyat açısından kısaca değinilmiş, genel bilgiler verilmiştir. Örneğin, bunlardan ilki 1967'de Süyünşaliyev'in Kazak edebiyatının oluşumu dönemleri hakkında yayımladığı çalışmasıdır. Sovyet döneminde Kazak edebiyatının başlangıcı, tartışılmış önemli konulardan biriydi ve akademisyenlerin bazıları Kazak edebiyatının başlangıcını Çarlık Rus döneminden başlatırken, diğerleri ise eski devirlerden başlatıyordu. Bu hususta 1955'te Kazak edebiyatının Orhon yazıtlarından başlanacağını ve *Kutadgu Bilig*'in Karahanlı dönemine ait eser olduğunu vurgulayan büyük Kazak Türkologlarından Beysembay Kencebayev'in emeği çoktur (Kencebayev, 1986: 10). Dolayısıyla onun öğrencisi olan Süyünşaliyev'in bu çalışması edebiyat alanında büyük önem kazanmıştır.

İkincisi ise 1971'de Aydarov, Kuruşcanov ve Tomanov'un birlikte hazırladığı *Eski Türk Yazma Eserlerinin Dili* adlı ders kitabıdır. Orta Çağ Yazma Eserleri başlığı altında Karahanlı devleti ve o dönemde yazılmış *Kutadgu Bilig*, *Divânü Lügâti't-Türk* ve *Atabetü'l-Hakayık* hakkında da genel bilgiler verilmiştir. On iki sayfadan oluşan maddenin bir sayfasında *Kutadgu Bilig*'in eski Uygur harfleriyle yazılmış Viyana nüshasından örnekler yer alır. Aynı zamanda *Kutadgu Bilig*'in Viyana, Kahire ve Fergana nüshalarının nasıl bulunduğu ve onların üzerinde dünya Türkologlarının yaptığı incelemelerden bahsedilmiştir (Kuruşcanov, 1971: 17-19). Üçüncüsü ise 1981'de yayımlanan Tomanov'un Kazak dil tarihi üzerindeki çalışmasıdır. Başlangıçtan günümüze kadar Kazak dilinin özellikleri incelenirken Tomanov, Karahanlı dönemine ait yazma eser olarak *Kutadgu Bilig*'den örnekler göstermiştir. Bununla beraber dil ve edebiyat alanı uzmanları Berdibayev (1977), Ömiraliyev (1985), Kelimbetov (1986), Konıratbayev (1991), Mirzahmetov (1993), Amancolov (1996) ve Kıraubaykızı'nın (2001) araştırmaları da dikkate değerdir.

Berdibayev'in çalışmalarında Özbek Türkologlarının 1963 ve 1972'de yayımlanmış incelemelerine dayandığı anlaşılmaktadır. Büyük Kazak şairi Abay Kunanbayev'in eserlerini inceleyen Mirzahmetov, onun düşünceleri ile *Kutadgu Bilig* arasında benzerlikler olduğunu ifade etmiştir. Memlükler döneminde Mısır'da yaşayan Kıpçak Türklerinin edebî eserleri üzerinde araştırma yapan Alibekuli, *Kutadgu Bilig*'in Kahire nüshasından söz etmiştir. Bunlar yayımlanmış kitapların içinde bir bölüm olarak yer alsa da Kazakistan'da sonradan gelen araştırmacıların *Kutadgu Bilig*'i kapsamlı olarak ince-

mesine zemin hazırlamışlardır. İkinci kez baskısı yapılan eserlere çalışmada yer verilmemiştir. Ayrıca bu maddeler bugüne kadar yapılmış kronolojik çalışmalarda Kazakistan'daki *Kutadgu Bilig* araştırmaları olarak yer almamıştır. Çalışmaların ilki 1967'de, sonuncusu 2016'dadır. Adı geçen kaynaklar kronolojik olarak şöyle sıralanabilir:

Yıl: 1967

1. Süyünşaliyev, H. Kazak Edebiyetinin Kalıptasu Kezenderi. Almatı. Kazakistan baspası.

Yıl: 1971

2. Aydarov, G., Kuruşcanov, A., Tomanov, M. "Orta Gasır Eskertkişteri". Köne Türki Cazba Eskertkişterinin Tili. Almatı: Mektep baspası. 16-19.

Yıl: 1977

3. Berdibayev, Rahmankul. Gasırlar Tolğavı. Makalalar Men Zertteveler. Almatı: Cazuşı baspası. 37-41.

Yıl: 1981

4. Tomanov, M. Kazak Tilinin Tarihi Grammatikası. Almatı: Mektep baspası.

Yıl: 1985

5. Ömiralyev, K. 8-12 Gasırlardağı Köne Türki Adebî Eskertkişteri. Almatı.

Yıl: 1986

6. Kelimbetov, N. Kazak Adebîyetinin Ecelgi Dauiri. Almatı: Mektep baspası.

Yıl: 1991

7. Konıratbayev, A., Konıratbayev, T. Köne Madeniyet Cazbaları. Almatı: Kazak Üniversitesi baspası. 67-76.

Yıl: 1993

8. Mırzahmetov M. Abay'dın Adamgerşilik Murattarı: Ulı Akınnın 150 Cıldığına. Almatı: Rauan baspası. 103-112.

Yıl: 1996

9. Amancolov, A. Türki Filologyası Cane Cazu Tarihi. Almatı.

Yıl: 2001

10. Kıraubayeva, Alma. Ecelgi Adebîyet. Astana: Elorda.

Yıl: 2016

11. Alibekulı, Akjigit. Mısır'dağı Türki-Kıpçak Adebîyeti. Almatı: Massaget 21.

II. Aktarma Kitaplarda Kutadgu Bilig: Günümüz Kazak Türkçesinde *Kutadgu Bilig*'in üç aktarması mevcuttur. İlki Kazak Türkologlarından Askar Egeubayev'a, ikincisi Berikbay Sağındıkov'a ve diğeri ise dil bilimci Abcan Kuruşcanov'a aittir. Askar Egeubayev, Sovyetler döneminde bir başka ifadeyle 1986'da eseri aktarmıştır. Reşit Rahmeti Arat, *Kutadgu Bilig*'in Viyana, Kahire ve Fergana nüshalarını asıl nüshasından okuyup edisyon kritik metoduyla üç nüshadan birleştirerek tam metnin transkripsiyonunu hazırlamıştır (KB, 1947). A.Egeubayev, R. R. Arat'ın yaptığı bu tam metni esas alır ve koşuk hâlinde aktarır. Onun bu çalışması Kiril alfabesiyle 1986'da yayımlanmış, aynı zamanda Kazakistan'da bilim adamlarının *Kutadgu Bilig*'i incelemesine çıkır açmıştır. 1989'da bu aktarma Arap harfli Ahmet Baytursunov alfabesiyle Çin'de yayımlanmıştır. Bu hususta şiirin hece ve kafiye gibi özellikleri korunup aktarılmasının bazı sorunları da beraberinde getirdiğini söylemek gerekmektedir. Dolayısıyla Askar Egeubayev, bazı metinlerini düzelterek eseri 2006'da yeniden yayımlar. *Kutadgu Bilig*'in Kazak Türkçesindeki ikinci aktarması olarak bilinen dil bilimci Berikbay Sağındıkov'ın çalışması 1991'de yayımlanmıştır. Filoloji alanı öğrencilerinin ders kitabı olarak basılmış kitapta *Kutadgu Bilig*'in akıl, bilim ve dil konulu seçilmiş beyitleri Kiril harfli transkripsiyonuyla birlikte Kazakça aktarması verilmiştir (Sağındıkov, 1991: 92-112). Diğer aktarmayı dil bilimci Abcan Kuruşcanov yapmıştır. O, Kazakistan bağımsızlık aldıktan sonra 2004'te aktarır

ve *Kutadgu Bilig*'in Fergana nüshasını esas alır.

Kazakistan'da *Kutadgu Bilig* üzerinde yapılan araştırmalar çoğunlukla Askar Egeubayev'in az kısmı ise Abcan Kuruşcanov'un aktarmasına dayanmaktadır. Dolayısıyla her iki aktarma da Kazakistan'daki Türkoloji araştırmalarında önemli yere sahiptir. Bu makalede aktarmaların ilk yayınları gösterilmiş ve tekrar basımları yer almamıştır:

Yıl: 1986

12. Cüsip Balasagun. Kuttı Bilik. Çev.: Egeubaev, Askar. Almatı: Cazuşı.

Yıl: 1991

13. Sağındıkov, Berikbay. *Cüsip Balasaguni*. Ecelgi Davir Adebieti. Ders kitabı. Haz. A. Kıravbayeva. Almatı: Ana tili. 92-112.

Yıl: 2004

14. Balasaguni Yusuf Uluk Has Hacib. *Kutadgu Bilik: Kut Akeletin Bilim*. Çev.: Kuruşcanov, Abcan. Türkistan: Turan.

Her iki aktarmanın hece ve kafiye gibi şiirin özellikleri korunup koşuk hâlinde aktarılmasından bazı anlamların kaybolduğu ve *Kutadgu Bilig*'de söylenilmeyen yeni düşüncelerin ortaya çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla *Kutadgu Bilig*'in Kazak dilinde koşuk hâlinde değil, akademik perspektifle yeniden aktarılmasının gerektiği anlaşılmaktadır.

III. İncelemelerde Kutadgu Bilig: Kazakistan'da *Kutadgu Bilig* üzerinde yapılmış ve kitap olarak basılmış yedi tane inceleme kitap mevcuttur. Onların bir tanesi edebiyat, üçü eğitim ve kalan üçü ise dilbilim alanına aittir. İlk olarak yayınlanmış olanı Askar Egeubayev'in "Kisilik Kitabı" adlı çalışmasıdır. O, edebiyat alanında Yusuf Has Hacib eseri üzerinde hazırladığı doktora tezini 1998'de kitap olarak yayımlar ve *Kutadgu Bilig*'i şekil ve tür bakımından inceler. Örneğin, şekil bakımından araştırırken

Egeubayev: "Genellikle iki mısradan oluşan beyitler arasında dörtlüklere rastlanır. Bunun nedeni, yazarın düşüncelerini aksakal bir âlim veya kahramanın sözleriyle kanıtlamak içindir" (Egeubayev, 1998: 32) ifadesini kullanmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın çoğunlukla Sovyet Türkologlarının araştırmalarına dayandığı görülmektedir.

Yukarıda bahsedildiği gibi Egeubayev'in aktarmasından sonra Kazakistan'da *Kutadgu Bilig* incelemesinin yeni dönemi başlamıştır. Dolayısıyla Kazakistan'daki *Kutadgu Bilig* incelemelerini 1986 yılına kadar ve sonrası diye ikiye ayırmak gerekmektedir. 1986 yılına kadar yapılmış araştırmalar genellikle *Kutadgu Bilig*'in Rusça çevirisine ve Özbekçe aktarmasına dayanırken sonraki çalışmalarda Egeubayev'in aktarması esas alınmıştır.

Kutadgu Bilig, edebiyattan ziyade dil ve eğitim alanlarında büyük oranda incelenmiştir. Kronolojik kaynaklara göre bunlardan ilk olarak pedagojik çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. *Kutadgu Bilig*'de yer alan hümanizm düşüncelerini değerlendiren Köşerbayeva, eğitim alanında hazırladığı doktora tezini 1998'de kitaba dönüştürmüştür. Eğitim alanına ait ikinci inceleme 2008'de B. Abdikarimoğlu ve K. Sarbasova'nın Buketov Karagandı Devlet Üniversitesinde birlikte yayınladığı Yusuf Balasagun'un Pedagojisi adlı monografisidir. Çalışmada Yusuf Has Hacib'in eserinde "İnsana has kaliteler olarak insanlık, asilzadelik, feraset, dostluk, cömertlik, emanete sahip çıkmak gibi özellikler tavsiye edilmektedir" ifadesinde bulunmaktadır (2008: 27). Üçüncü monografi Yusuf Has Hacib'in doğumunun 1000. yılı münasebetiyle yani 2016'da A. Köşerbayeva, T. Ahmetov, R. Arziyev, K. Moldasan ve M. Alıphan adlı akademisyenler tarafından yayımlanmıştır. Adı geçen çalışmada *Kutadgu Bilig*'in

günümüz sanayi, küreselleşme devrindeki önemi değerlendirilmiştir. Eğitim alanına dair çalışmalarının tamamı Egeubayev'in aktarmasına dayandırılmıştır.

Dilbilim alanında yayınlanmış *Kutadgu Bilig* incelemeleri, U. İsabekova ve B. Kulcanova'ya aittir. Dilbilimci İsabekova'nın çalışması Kazakistan'da orta çağ olarak bilinen Karahanlı dönemi Türk dilinin tarihi gelişimi ve dil özellikleri üzerindedir. Adı geçen inceleme Türk Akademisinde hazırlanmış ve 2011'de yayımlanmıştır. Diğer iki çalışma B. Kulcanova tarafından yapılmıştır. O, 2007'de "11 ve 12.yüzyıl Türk Edebî Eserlerinde İsimler" başlıklı yüksek lisans tezini 2013 yılında monografi olarak yayımlar ve incelemesinde *Kutadgu Bilig* ve *Atabetü'l-Hakayık*'da yer alan isimleri tahlil eder. Aynı zamanda *Kutadgu Bilig*'in sadece Fergana nüshasını esas alarak onun sözlüğünün ters dizimini hazırlar. Sözlükte, kelime ilk harfi değil son harfine göre dizilmiştir. Bu çalışmada yayımlanmış incelemeler kronolojik olarak gösterilmiştir.

Yıl: 1998

15. Egeubayev, Askar. Kisilik Kitabı (gılımi esse). Almatı: Ana dili.

16. Köşerbayeva A.N. Cüsip Balasagun'un Pedagogikalık Mürasındağı Gumanistik İdeaların Damu: adisnaması, teoriyası, praktikası. Almatı: KazakUPU.

Yıl: 2008

17. Abdikarimulı, Bolat., Sarbasova, Karlıgaş. C.Balasaguni pedagogikası: Oku kuralı. Karagandı. KarMU.

Yıl: 2011

18. İsabekova, Uldar. Orta Ğasırdağı Türki Tilderinin Damu Tarihi. Astana: Sariarka.

Yıl: 2013

19. Kulcanova, B.R. Balasaguni Yusuf. Kutadgu Bilig. Namangan

Nuskasının Keri Alfavitti Ciyilik Sözdüğü. Almatı: Arıs.

20. Kulcanova, B.R. Bayırğı Zat Esimderdin Tarihi Damu Coldarı. Almatı: Arıs.

Yıl: 2016

21. Köşerbayeva, A., Ahmetov, T., Arziyev, M., Moldasan, K., Aliphan, M. Balasaguntanu: "Kuttı bilik" Dastanının Kazirğı Cahandanu Üderisimen Üdestiği. Ucımdık monografiya. Almatı: Abay KazUPU.

Tezlerde Kutadgu Bilig

Türk kültür, siyaset ve edebiyat hayatına dair bilgiler barındıran ve Türkçenin en önemli yazılı metinlerinden olan *Kutadgu Bilig* üzerinde Kazakistan'da yapılmış yirmi lisansüstü tez bulunmaktadır. Bunların dördü edebiyat, altısı dil bilim, altısı eğitim ve son dört tanesi de felsefe alanına aittir. *Kutadgu Bilig*'i 1986'da Kazak Türkçesine aktaran Egeubayev, ilk olarak 1989'da edebiyat alanında yüksek lisans tezini savunmuştur. Bu aşamadaki çalışmasında Egeubayev, *Kutadgu Bilig*'in günümüz Kazak Edebiyatının gelişmesindeki önemini değerlendirmiştir. Edebiyat alanına dair diğer çalışmalar M. Aliphan (1998) ile J. Amrebaeva'nın (2001) yüksek lisans ve B. Nurimanov'un (2018) doktora tezleridir. Aliphan, Yusuf Has Hacib ve büyük Kazak şairi Abay'ın eserlerindeki benzerlikleri karşılaştırmıştır. Amrebaeva, Balasagunlu Yusuf'un *Kutadgu Bilig* adlı eserinin dünya edebiyatındaki önemini değerlendirmiştir. Nurimanov ise *Kutadgu Bilig*'in Fergana ve Kahire nüshasını asıl nüshasından okuyarak yeni aktarmalar yapmış ve söz konusu eserde işlenen sosyal ve siyasî meseleler ışığında bireylerin birbirleriyle veya devlet idarecileriyle olan ilişkilerini tahlil etmiştir.

Yusuf Has Hacib'in *Kutadgu Bilig* adlı eseri hakkında dil bilimi alanında hazırlanan altı tane tezin ilki Arziyev'in

Kutadgu Bilig'deki Retorik Araçlar başlıklı tezidir. İkincisi Abenova'ya aittir. 1994'te yapılmış çalışmada Karahanlı dönemi edebî eserlerinden olan *Kutadgu Bilig* ve *Atabetü'l-Hakayık*'ın söz varlığı, tek heceli kelime kökleri arasındaki ilişkiler incelenmiş ve günümüz Kazak Türkçesindeki devamlılığı tespit edilmiştir. Bayaliyeva (2003) adı geçen eserlerde yer alan sıfatlar üzerinde, Kulcanov (2007) ise isimler üzerinde yüksek lisans tezlerini hazırlamıştır. İmanova'nın 2007'de savunduğu yüksek lisans tezinde sadece *Kutadgu Bilig* ele alınmış ve eserde geçen isimler tahlil edilmiştir. Dil bilimi alanında hazırlanmış doktora tezi olarak Doscanov'un çalışmasını anmak gerekir. 2009'da yapılmış tezde *Kutadgu Bilig*, *Atabetü'l-Hakayık* ve *Dîvânü lügâti't-Türk* üzerinde morfolojik çalışmalar yapılmıştır.

2003 ve 2009 yılları arasında eğitim alanında *Kutadgu Bilig*'le ilgili üç yüksek lisans ve üç doktora tezi hazırlanmıştır. Ahmetov (2003), Camirova (2007) ve Moldasan'ın (2009) yüksek lisans tezlerinde Balasagunlu Yusuf'un terbiye ve eğitim hakkındaki düşünceleri değerlendirilmiştir. Aynı konuyu ortaya koymuş Köşerbayeva'nın (2004) doktora tezi Rusça hazırlamıştır. İbrayeva'nın doktora tezi 10 ve 14. yüzyıllar arasında Kazakistan coğrafyasında yaşayan düşünürlerin eserleri üzerinedir. Sarbasova'nın (2009) doktorasında ise Farabi'nin, Kaşgarlı Mahmud'un ve Balasagunlu Yusuf'un dünya görüşleriyle ortaya koyduğu ana fikirler ilişkilendirilerek incelenmiştir.

Felsefe alanında hazırlanan yüksek lisans tezlerinde Törebayev (2002), Yusuf Has Hacib'in toplumsal düşüncelerini; Dadyrova (2007), Kazak dünya görüşünün felsefî spekülasyon tarihini; Şadinova (2009) ise Balasagunlu Yusuf'un dünyaya bakışındaki tanım incelemiştir. Doktora çalışmasında Kabilova (2009) Farabi ve

Balasagunlu Yusuf'un düşünceleri arasındaki ilişkiler ve fikirlerin benzerlikleri karşılaştırarak tahlil etmiştir.

Yıl: 1989

1. Egeubiyev, A. Cüsip Balasagun'un *Kutadgu Bilig* dastanının kazak adabiyetinin kalıptasıp, damuna ideallik-körkemdik aseri. Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

Yıl: 1991

2. Arziyev, R. *Kutadgu Bilig*'deki Retorik Araçlar. Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

Yıl: 1994

3. Abenova, K.A. Kazak tili leksikasının 11-12 ğ. Cazba adebi eskertkişterine katısı (*Kutadgu Bilig*, *Atabetü'l-Hakayık* eskertkişterindegi bir tübirler boyınşa). Dil bilimi alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

Yıl: 1998

4. Aliphan, M. Balasagun men Abay arasındağı sığarmaşılık sabaktastık meselesi. Edebiyat alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

Yıl: 2001

5. Amrebaeva, J. Balasagunlu Yusuf'un *Kutadgu Bilig*'inin Dünya Edebiyatındaki Önemi. Filoloji tarihi alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

Yıl: 2002

6. Törebayev, O.C. Balasagun'nun alevmettik filosofiyası. Felsefe alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

Yıl: 2003

7. Ahmetov, T.A. Cüsip Balasagun'idin talim-tarbiyelik ideaları. Eğitim alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

8. Bayaliyeva, G. 11-12 gasırlardağı cazba adebiy eskertkişter tilindegi sın esimler (*Kutadgu Bilig* pen *Atabetü'l-Hakayık* cadigerlikleri boyınşa). Dil bilimi alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

Yıl: 2004

9. Köşerbayeva, A.N. Razvitiye idey gumanizma v pedagogičeskom nasledii Yusufa Balasaguni. Eğitim alanında hazırlanmış doktora tezi. Almatı.

Yıl: 2005

10. İbrayeva, K.C. 10-14 ğ. Kazakistan'dağı talimdik oy pikirlerdin kalıptasuu men damuu. Eğitim alanında hazırlanmış doktora tezi. Almatı.

Yıl: 2006

11. İmanova, C.B. Kutadgu Bilig dastanındağı esim sözderdin casalu coldarı. Dil bilimi Yüksek lisans tezi. M.Avezov atındağı OKMU.

Yıl: 2007

12. Camirova, U. Cüsip Balasagunın Kuttı Bilik dastanındağı halıktık pedagogika negizderi. Eğitim alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

13. Kulcanova, B.R. 11-12 gasırlardağı türki adebi eskertkişteri tilindegi zat esimler (*Kutadgu Bilig* ve *Atabetü'l-Hakayık* leksikası materyaldarı boyınşa). Dil bilimi alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

14. Dadyrova, A. Kazak Dünya Görüşü: Felsefi Spekülasyon Tarihi. Filoloji tarihi alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

Yıl: 2009

15. Sarbasova K.A. Kazirgi kazak pedagogika gılımındağı Al-farabi'din, C.Balasaguni'din, M.Kaşkari'din talimtarbiyelik ideaları. Eğitim alanında hazırlanan doktora tezi. Almatı.

16. Şadinova, G.A. Cüsip Balasagun'nun filosofiyalık közkarasındağı tanım maselesi. Felsefe alanı Yüksek lisans (kandidat) tezi. Almatı.

17. Doscan, R.A. 11-12- gasır cazba eskertkişteri tilinin morfologiyalık kurılımlı (*Kutadgu Bilig*, *Atabetü'l-Hakayık*, *Divânü lügâti't-Türk*, eskertkişteri negizinde). Dil bilimi alanı doktora tezi. Almatı.

18. Kabılova A.S. Abu Nasr al-Farabi men Cüsip Has Hacıb Balasagun: tarihi-filosofiyalık sabaktastık. Felsefe alanı dokora tezi. Al-Farabi KazUU, Almatı.

19. Moldasan, K.Ş. Cüsip Balasagun'nın pedagogikalık murasındağı izgili baskarudın negizderi. Eğitim alanı Yüksek lisans (kandidat) tez. Almatı.

Yıl: 2018

20. Nurimanov, B.T. Ecelgi daurı cane Kazak handığı tusundağı adebiyette izgilik idealarının cırlanuu. Edebiyat alanı yayımlanmamış PhD dokora tez. Astana.

Makalelerde Kutadgu Bilig

Yusuf Has Hacıb'in *Kutadgu Bilig* adlı eseri hakkında Kazakistan'da dil, edebiyat, tarih, eğitim, sosyoloji, siyaset vs. alanlarda birçok makale yayımlanmıştır. Aşağıda sıralanmış makaleler, Kazakistan'daki üniversite ve enstitülerin Belleten ve araştırma dergilerinde yer alan çalışmalardır. Aynı yazarın aynı konuda yayımlanmış makaleleri listeye alınmamıştır. Dil alanındaki çalışmaların dışında diğer bütün makaleler, Egeubayev ve Kuruşcanov'un aktarmaları esas alınarak hazırlanmıştır.

Yıl: 1967.

1. Sarğocin, R. Kutadgu Bilik – ğılımlı mura. Jüldız. N.2: 143-145.

Yıl: 1969.

2. Süyınşaliyev, H. Kutadgu Bilikke 900 cıl. Bilim cane enbek. N.11: 28-29.

Yıl: 1996.

3. Egeubayev, A. Cüsip Balasagun "Kutadgu Bilik". Jüldız. N.3: 170-194.

Yıl: 1997

4. Egeubayev, A. Adebı muranın ruhani alemi. Jüldız. N.7: 192-197.

Yıl: 2000.

5. Tokbayeva, A. Asıl mura: Cüsip Balasagun'nın "Kutadgu Bilik" dastanının cazılğanına 930 cıl. Ulağat. N.6: 17-20.

Yıl: 2002

6. Bayaliev, G. Kutadgu Biligtegi sını esimler. Kazak tili men adabiyeti. N.11: 81-84.

7. Bayaliev, G. Kutadgu Bilig tili men kazirgi kazak tiline ortak sını esimler. Al-Farabi KazUU Habarşısı. N.11: 178-179.

8. Camirova, U. C. Balasagunnnın “Kuttı biligindegi” car tandau maselesi. İzdenis. Gumanitarya seryası. N.3: 215-218.

Yıl: 2003.

9. Aliphan, M. Odğurmuş beynesinin sıırı. Yessevi HKTU Habarşısı. N.3: 14-17.

10. Bayaliev, G. Kutadgu Bilig dastanı tilindegi köp mağınalı sını esimler. Til tanım. N.1: 56-59.

11. Spandyarova, G. Cüsip Balasagunnnın “Kutadgu Bilik” dastanındağı sopılık sarın izderi. Ulağat. N.2: 48-50.

Yıl: 2005.

12. Kadır, A. “Kuttı biliktegi” talimtarbiye közkarastarı cayında. Al-Farabi KazUU Habarşısı. Filologya seryası. N.6: 38-41.

13. Şadinova, G. Cüsip Balasagunnnın “Kutadgu Bilik” şığarmasındağı alem ülgisinin erekşelikleri. İzdenis. N.2: 219-223.

Yıl: 2006

14. Argımbayev, D. Cüsip Balasagun kukuktık memleket turalı. Sayasat. №2: 23-25.

15. Ahmetov, T., Alibek, T. Cüsip Balasagunnnın alevmettik-saysı közkarası. Kostanay Memlekettik pedagogikalık institutının carşısı. №3: 6-9.

Yıl: 2007.

16. Kulcanova, B. Zat esim mağınalarının ari keneyip ari tarılı (*Kutadgu Bilik cane Atabetü'l-Hakayık* eskertkişteri boyınşa). Al-Farabi KazUU Habarşısı. Filologya seryası. N.5/104: 90-96.

17. Moldasan, K. Cüsip Balasagunnnın “Kuttı Bilik” dastanındağı el baskaru maselesi. Abay KazUPU Habarşısı. N.4: 90-92.

Yıl: 2008.

18. Aliphan, M. “Kuttı biliktegi kut pen bakıt sıırı. Türklogya. №5-6: 31-38.

19. Şadinova, G. Cüsip Balasagun men Al-Farabidin filosofyalık közkarastarındağı tanımдық sabaktastık. Al-Farabi KazUU Habarşısı. Filosofya, madeniyettanu, sayasattanu seryası. N.1/31: 96-98.

20. Sarbasova, K. C. Balasagunni men A. Kunanbayevtin pedagogikalık idealarının sabaktastığı. Kazirgi zamanğı manızdı problemalar. N.4/17: 246-259.

21. Moldasan, K. “Kuttı Bilik” dastanındağı baskaru ideasının tarbiyelik mani. Bilim. N.6: 70-71.

22. Moldasan, K. Kuttı Bilik dastanındağı el başsısının kelbeti. Kazak tili men adabiyeti. N.1: 96-99.

Yıl: 2009.

23. Bayaliev, G. Cıravlık poezya ökilderi şığarmalarının tildik erekşelikleri. Bilim. N.5: 8-11.

24. İsabekova, U. Orta ğasır eskertkişterinde şılauların koldanlı erekşelikleri. Al-Farabi KazUU Habarşısı. Filologya seryası. N.7-8/123-124/ 23-26.

25. Köşerbayeva, A. Ulı Oyşıl Cüsip Balasagunnnın “Kuttı Bilik” dastanı türki halıktarının ruhani özegi. Abay KazUPU. N.4/28: 15-20.

Yıl: 2010

26. Beysenov, B. Cüsip Balasagunnnın dini ahlaklık izdenisi. Al-Farabi KazUU Habarşısı. Filosofya seryası. N.2/35: 87-90.

27. İsabekova, U. “Kutadgu Bilik” – orta ğasırda kazirgi tilimizben sabaktastırışı tarihi eskertkiş. Yessevi HKTU Habarşısı. Koğamdık ğılımdar seryası. N. 2-3/70-71: 100-107.

28. İsabekova, U. Kazak tilinin ne-gizi orta ğasır cazba eskertkişterinde. Al-Farabi KazUU Habarşı. Şığıstanu seryası. N.4: 23-28.

29. Kabilova, A. Cüsip Balasagun-nın “Kuttı Bilik” şığırmasındağı sayasi maseleler. Al-Farabi KazUU Habarşı. Şığıstanu seryası. N.1/50: 61-67.

30. Şadinova, G. Cüsip Balasagun-nın filozofyalık közkarasındağı ölim men ömir maselesi. İzdenis. N.2: 84-88.

31. İsabekova, U. Orta ğasır es-kertkişterindeğı bayırğı tübirlerdin damu ereşselikleri. Ulağat. N.4: 61-67.

Yıl: 2011

32. Doğan, N. Kutadgu Bilik filo-sofyalık közkarastarının köşbaşşı minez-kulik etikasına, sırtkı cane işkı sayasatka ıkpalı. Altaystika cane türkologya. N. 1/1: 144-159.

33. İbrayeve, K. “Kuttı Bilik” kitabı – halıktın talim-tarbiyesi. Yessevi HKTU Habarşı. Koğamdık ğılımdar seryası. N.3/76: 33-38.

Yıl: 2012

34. Kulcanova, B. Köne türki muralarındağı el birliği, memleket tutastığı ideası (Orhun cane Kutadgu Bilik materyaldarı boyınşa). Al-Farabi KazUU Habarşı. Filologya seryası. N.2/36: 30-33.

Yıl: 2013.

35. Orazova, A. Cüsip Balasagun-nın “Kuttı Bilik” dastanındağı madeni kundı-lıktar. Bayışev Aktöbe universitetinin Habarşı. N.4/42: 28-32.

36. Atımtayeva, M. “Kuttı Bilikte-gi” turaktı tirkesterdin koldanılu men semantikalık ereşselikleri. Al-Farabi KazUU Habarşı. Filologya seryası. N.1-2/141-142: 144-148

Yıl: 2014.

37. Davutbayev, M., Mercanov, S. C.Balasagun: tarih penkoğamülesi. Taraz

memlekettik pedagogikalık institutu. N.20: 37-40.

38. Kuvandıkova, E., Bayculova, A., Kayratov, N. “Kuttı Bilik” – halıktın-kutu, ırısıbolğan ilim. Taraz memlekettik pedagogikalık institutının Habarşı. N.18: 76-78.

39. Kulcanova, B. Orta ğasır cazba eskertkişteri tilindeğı antonimder (*Kutadgu Bilik cane Atabetü'l-Hakayık* eskertkişteri boyınşa). Al-Farabi KazUU Habarşı. Filologya seryası. N.3/47: 120-124.

40. Esentayeva, A. Cüsip Balasa-gun-nın “Kuttı Bilik” attı ruhani murası arkılı castardı gumandıkka tarbiyelev. Samopoznanye. N.1: 59-63.

41. Davletyarova, Z. C.Balasagun-nın “Kutadgu Bilik” şığır-ması tilindeğı trop türlerinin koldanı-sı. Al-Farabi KazUU Habarşı. Filologya seryası. N.1/147: 151-154.

Yıl: 2015.

42. Karenov, R. Cüsip Balasagun-nın “Kuttı Bilik” dastanı san-salalı bilimderdi kamtığan teren filozofyalık şığıarma retin-de. Karağandı universitetinin Habarşı. Tarih, filozofya seryası. N.3: 99-112.

43. İbrayeve, K. Türki halıktarının pedagogikalık murası men terbiyelik ideaları. Karağandı universiteti Habarşı. Pedagogika seryası. N.3/79: 151-156.

Yıl: 2016.

44. Ahay, G. Orta gasırlık türki oyşılı Cüsip Balasagun. Molodoy uçeniy. №1: 934-936.

45. Gabbasov, G. Cüsip Balasagu-nidin “Kuttı Bilik” dastanın okıtu. Kazak tili men adebiyeti. N.1: 44-48.

46. Nurimanov, B. “Kuttı bilik” das-tanı men arab adebiyetindeğı minacat janrına salıstıruılar. L.Gumilev EUU Ha-barşı. Gumanitarlık ğılımdar seryası. N.3/112: 406-412.

Yıl: 2017.

47. Nurimanov, B. “Kutti Biliktegi” kökböri beynesi. L.Gumilev EUU Habarşı. N.5/120: 116-121.

Yıl: 2018.

48. Kaskabasov, S., Nurimanov, B. İzgi memleket ideasının *Kutadgu Biliktegi* körinisi. Kazakstannın ğılımi men ömiri. Filologiya, Jurnalistika seryası. N.3/58: 29-38.

49. Nurimanov, B. *Kutadgu Biliktegi* ölen kurılısı cane körkemdik erekşelik. Filologiya, Jurnalistika seryası. N.3/58: 251-256.

Bildirilerde Kutadgu Bilig

Kazakistan’da yapılmış *Kutadgu Bilig* çalışmaları ülke genelinde ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilmiş pek çok bilimsel konferanslarda bildiri olarak sunulmuştur. Çalışmalara genel olarak bakıldığında doğrudan *Kutadgu Bilig*’le ilgili üç tane konferans düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bunlardan ilki 2008’de ülke genelinde Taraz Eğitim Devlet Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen “Balasagun konferansı”dır. Diğerleri Yusuf Has Hacib doğumunun 1000. yılı müna-sebetiyle 2016’da Al-Farabi Kazak Millî Üniversitesi ve Abay Pedagoji Millî Üniversitesinde yapılmış uluslararası konferanslardır. Adı geçen bu üç konferansın bildirileri yayımlanmış ve aynı zamanda Kazakistan’da *Kutadgu Bilig* çalışmalarının daha da artmasını sağlamıştır. Dolayısıyla bildirilerin büyük kısmı bu üç konferansın çalışmalarıdır. Bunun yanı sıra Kazakistan’da düzenlenen herhangi bilimsel kongre ve konferanslarda sunulmuş *Kutadgu Bilig*’le ilgili bildirimler de karşımıza çıkmaktadır. Bu makalede yayımlanmış bildirimler kronolojik olarak şöyle sıralanmaktadır:

Yıl: 1994

1. Törebayev, O. Adam Ömiri Men Mani Cayındağı Al-Farabi, Cüsip Balasaguni Közkarastarının Sabaktastığı. Al-Farabi Cane Ruhani Mura: Al-Farabidin

Şığıs Halıktarının Madenyeti Men Ğılımi Tarihındağı Orni Halıkaralık Ğılımi-Teoryalık Konferensya Materyaldarı. Almatı. 32-36.

Yıl: 2001

2. Baytenev, N. Kazak Filosofya Tarihının Damu Tendensyaları: Anaharsis, Korkıt Ata, Al-Farabi, C. Balasagun, M.Kaşkari, H.A.Yassavi. 21.ğasır: ulı dastür colımen: Kazaktın ulı filosofi A.H.Kasımhanovtın tuğanına 70 cıl tolu-na arnalğan halıkaralık Ğılımi konferensya materyaldarı. Almatı. 148-156.

Yıl: 2002

3. Alibek, T. Memleket Cane Kukık Problemaları Cönindegi Cüsip Balasagun Közkarastarı. Teorya, istorya, praktika sovremennoy yurispudensya: materyalıy mecdunarodniy nouçno-praktičeskyh konferensya. Petropavl. 6-8.

4. Alıphan, M. C.Balasagunnin “Kutti Bilik” Dastanındağı Kisilik Kemeldik Maselesi. Kazirgi zamangı türkologya Ğılıminın özekti maseleleri cane ondağı mindetteri. 1.halıkaralık türkologya kongresi. Türkistan. 251-252.

Yıl: 2003

5. Abdığalyeva, L. Cüsip Balasagun – İslam Örkenyetinin Uli Gumanist-Oysili. İslam cane Kazakistan madenyeti: Respublykalık Ğılımi-praktykalık konferensya materyaldarı. Almatı. 158-166.

Yıl: 2004

6. Ubaydullayeva, G. C. Balasaguni “Kutti Bilik” Eskertkişterindegi Ruhani Leksykasi. S.Amancolov okuları Halıkaralık Ğılımi-praktykalık konferensyasının materyaldarı. Öskemen. 442-446.

Yıl: 2005

7. Egeubay, A. Ecelgi Türki Cazbalarındağı Til Derekeri Cane Kazirgi Kazak Körkemdik Tanımı. Köne türki cazba eskertkişteri: cazu madenyetinin bastavları, tildin damu kubılıstarı halıka-

ralık konferensya materyaldarı. Almatı. 13-34.

Yıl: 2007

8. Kulcanov, B. Köp Mağınalı Zat Esimler (*Kutadgu Bilig* cane *Atabetü'l-Hakayık* eskertkişteri boyınşa). Kazak tili ğasırlar toğısında: teoryası, tarihi cane kazirgi cayı. Professor M.Balakayevtin tuğanına 100 cıl tolyına oray uyımdastırılğan halıkaralık ğılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı. 135-145.

9. Moldasan, K. Cüsip Balasagunın “Kutti Bilik” Dastanının Tarbyelik Mani. Kazakstanda çoğarı pedagogikalık bilim berudi reformalau: tarihi, tacirybesi cane bolşağı halıkaralık ğılımi-tacirybelik konferensyanın materyaldar cınağı. Atırav. 307-310.

10. Sarbasova, K. C. Balasaguni Tarbye Maksatı Turalı. Coğarğı oku orındarında bilikti mamandar dayarlavdın özekti meseleleri Halıkaralık ğılımi-tacirybelik konferensya materyaldarı. Taraz. 42-46.

11. Sarbasova, K. C. Balasagunidin “Kutti Bilik” Enbeginin Tarihi-Pedagogikalık Mani. Kazirgi kezendeği tulğanın üylesimdi damına katıstı özekti meseleleri Halıkaralık ğılımi-praktykalık konferensya materyaldarı. Astana. 32-35.

Yıl: 2008

12. Abitova K.Ş., Altınbayeva T. Tulğa Kundiliktarin Kalıptastıruda C. Balasagun Murasinin Manizi. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 3-6.

13. Abdullayeva N. Cüsip Balasagunidin Talim-Tarbiyelik İdealari. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 11-13.

14. Ayap G. C. Balasagunidin enbekterindeği imandilik idealari. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık

ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 32-36.

15. Anesova B. C. Balasagun Enbekterindeği Adilette Zan Körinisi. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 36-37.

16. Alıpbayeva S.N., Karakoyşiyeva C. C. Balasagunin “Kutti Bilik” Dastanin Okituda Okuşılardın Tanımdık Kabiletin Kalıptastırudadı Manızı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 37-41.

17. Anuarbek A. Kutti Bilik Dastanındaği Til Öneri Caylı Aytılğan Oylardın Estetikalik Tarbiyeni Kalıptastırudadı Manızı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 41-43.

18. Bayteliev, C. Makal-Matelderin Aksyologyalık Cane Kognetivtik Kızmeti (C. Balasagun paremyaları celisinde) “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 53-56.

19. Baytlen, S., Nurekeev, A., Şildebayev, C. Nrvstvenno-Etiçeskie Uma İ Znanya V Gumanistiçeskih Vozzrenyah Y. Balasaguni. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 52-53.

20. Baytilen, S. Cüsip Balasagun Kay Eldin Cerinde Tuıldı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 53-56.

21. Begliev, T., Serikbayeva, G. Patryotiçeskye Idei Cüsipa Balasaguna V Rabote “Kutti Bilik” I Sovremennost. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık ğılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 56-60.

22. Böleev, K. Cüsip Balasagunidin

“Kutti Bilik” Dastanındaki Talim-Tarbyelik İdealardın Zerttelu Cane Okıtlı Caylı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 60-65.

23. Böleev, K., Amancolkızı N. C.Balasaguni Enbegindegi Adamgerşilik İmandılık Tarbyesi Turalı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 65-68.

24. Böleev, K., Böpetaeva, S., Dayırbayeva, G. “Kazakistan Mektebi” Jurnalında Balasaguni Murasının Nasihatı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 71-74.

25. Böleev, K. İbragimova, L. Cüsip Balasaguni Murasındaki Otbası Tarbyesi Maseleleri. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 74-78.

26. Ercanova, E. Cüsip Has Hacibtin “Kutti Bilik” Dastaninin Tulğa Tarbyesindegi Manizi. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 89-94.

27. Cubanazar, A. Cüsip Balasaguni Filofofyası Cane Onın Türki Dünyetanı-mındağı Alatin Orni. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 102-104.

28. Cumabekova, G. Orta Gasir Oyşıldarin Şıgarmalarına Ortak Didaktikalık Saryn. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 104-106.

29. Cumatay, R. “Kutti Bilik” Poemasındağı Tulgani Kalıptastırudin Keybir Maseleleri. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 106-110.

30. Cüntayeva, G., Rsimbetova, C. C.Balasagunnin “Kutti Bilik” Dastaninin

Tarbyelik Manizi Men Mani. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 110-112.

31. İsahtmetulı, C. Orta Gasirlik Şıgıs Renesansinin Uli Oyşili, Gumanisi C.Balasaguni. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 112-114.

32. Kabulova, C. Tulğa Tarbyeleude Balasaguni Enbekterinin Alatin Orni. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 118-120.

33. Kuşerov, N., Dayırbayeva, A. Kazirgi Castar Tarbyesinin Gumanistik Sipati Cane C.Balasagunidin Ruhani Kundiliktar Cüyesimen Üdestiği. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 123-126.

34. Kocamcarova, N. Balasagunidin “Kutti Bilik” Dastanındağı Madeni-Tarihi Murasi. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 138-142.

35. Kırıcıkbayeva, R. C.Balasagun Bayitterindegi Bilim Takiribi. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 142-146.

36. Moldasan, K. Cüsip Balasagunnin “Kutti Bilik” Dastanındağı Izgilikti Baskaru Ideasi. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 146-150.

37. Mırzabekov, B. Cüsip Balasagunnin Zamandası Tarihiş Camal Aş-Karşı Turalı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 150-154.

38. Nurmağanbetova, G., Nurmağanbetova, E. Balasaguni Cane Pedagogikanin Özektı Maseleleri.

“Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 154-157.

39. Oral, A., Cakipbekova, D. Pedagogikadağı Cüsip Balasagunin Izgilik Idealari. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 162-165.

40. Ordabeyeva, R. C.Balasagun Men Abay Şığarmalarınin Arasındağı Sabaktastik Pen Ündestik. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 165-170.

41. Ospanbayeva, M., Şonabayeva, B. Ceke Tulğanin Özindik Damuındağı Cüsip Balasagunin Izgilik Idealari. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 170-172.

42. Ospanbayeva, M. “Kutti Bilik” Dastanındağı Tulga Damuina Katisti Tarbyelik Oy-Pikirler. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 172-176.

43. Saduakas, R. Cüsip Balasaguni Ölenderi Men Abay Şığarmalarınin Ündestiğı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 191-194.

44. Sultanayeva, R. Cüsip Balasaguni Men Abay Şığarmalarınin Sabaktastığı. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 210-215.

45. Turımbetova, A. C.Balasaguni Murasinin Ceke Tulgağa Talim-Tarbye Berudeğı Manizi. “Balasagun okuları” attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 244-248.

46. Şolpankulova, K., Camansariyeva, K. Türki Alemin Uli Murasi – “Kutti Bilik” Şığarmasının Tarihi Alatin Ornı. “Balasagun okuları”

attı 2 respublikalık gılımi-praktikalık konferensya enbekteri. Taraz. 253-256.

47. Moldasan, K. CüsipBalasagunin “Kutti Bilik” DastanındağıIzgilik-Tarbyesi. Cana Kazakstandağı etnopsihologiya men etnopedagogikanın özehti meseleleri. 3.respublikalık gılımi-teoryalıkkonferensyanınmateryaldarı. Almatı. 62-64.

48. Moldasan, K. CüsipBalasagunin “Kutti Bilik” DastanındağıAğartuşılık İdea. Professor N.Oralbay cane til bilimi men adisteme ilimi: halıkaralık konferensya materyaldarı. Almatı. 384-387.

49. Moldasan, K. Cüsip Balasagunin “Kutti Bilik” Dastanındağı Baskaru Negizderi. Madenyet pen öner dasturinin alem kenistiğindegi sabaktastığı Halıkaralık gılımi-praktykalık konferensyanın materyaldar cınağı. Almatı. 435-438.

50. Moldasan, K. Kukıktık Memleket Kalıptastırudağı Adilette Bylik. Bilim beru cüyesin modernzyasalavdın kazirgi adisteri Respublikalık gılımi-praktykalık konferensya materyaldarı. Almatı. 358-362.

51. Moldasan, K. Kutti Bilik Dastanındağı İzgilikti Baskarudın Mani. Ruhani-ğılımimura Respublikalık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı. 556-559.

52. Sarbasova, K. C.Balasagunidin Pedagogikalık Teoryasının Mani. 12 cıldık bilimge köşu çağdayında okuşılardı okıtu men tarbyeledin özehti meseleleri aymaktık gılımi-praktykalık konferensya materyaldarı. Karağandı. 95-97.

53. Tattibek, N. Al-Faraby Men Cüsip Balasagun: Dünyetanım Sabaktastığı. Filosofya. Madenyet. Oylav: 4.Kasımcanov okuları Halıkaralık gılımi konferensya materyaldarı. Almatı. 106-111.

Yıl: 2010

54. İsabekova, U. Orta Ğasır Cazba

Eskertkişterin Keşendi Zerttevdin Ğilimi-Teoryalık Negizi. Ural-Altay: bıyattar aşıa kılacakka 3.Böta donya başkorttarı kurul-tayına arnalğan 4.calpıresey Ğilimi konfe-rensya materyaldarı. 125-128.

55. İsabekova, U. Orta Ğasırlardın Kazak Madenyetindegi Röli. Kazım-baeyev okuları: halıkaralık Ğilimi-tacirybelik konferensya materyaldarı. Almatı. 196-198.

56. İsabekova, U. Kazak Til Bili-mindegi Orta Ğasır Eskertkişterinin Ma-nızı. Professor A.Yskakov cane ultık pedagogika Halıkaralık Ğilimi-tacirybelik konferensya materyaldarı. Almatı. 59-62.

Yıl: 2011

57. Kulcanova, B. “Kutadgu Bilig” Dastanının İdealık Mazmunı. Sbornik materyalov mecdunarodnogo nauçnogo seminarı “Tyurkologıçeskaya nauka v mirovom prostranstve”. Astana.

58. Ybraeva, K. C.Balasaguny “Kut-tı Bilik” Şıĝarması Ultımızdın Madenyeti Men Önerin Alemege Tanıtudın Körkem-dik Ülgisi. Trudıy mecdunarodnoy nau-çno-praktyçeskoy konferensyy “Aktual-nye problemıy obuçenya professyonal-nomu yazıyku: nıyneşnee sostoyanye i perspektivıy”. Almatı. 103-107.

59. Kulcanov, B. “Kutadgu Bilik” Dastanının Ruhani Derekközderi. Türki örkenyeti cane tavelısiz Kazakstan: halıkaralık konferensya materyaldarı. Asta-ma. 113-120.

60. Moldasan, K. Türki Ğulaması Cüsip Balasagunnın “Kuttı Bilik” Dasta-nındağı Baskaru İdeası. “Türki örkenyeti cane tavelısiz Kazakstan” attı halıkaralık konferensya materyaldarı. Astana. 180-184.

Yıl: 2012

61. Davlethanov, A. Cüsip Balasa-gunidin “Kuttı Biligi” Cane Mahmut Kaş-karidin “Türik Sözdiginin” Avdarması Men Zerttelui Cöninde. Kazak cerinin orta ĝasırlık Ğulamaları cane olardı

islam örkenyetindegi ornı. Ğilimi-praktykalık konferensyanın materyaldarı. Almatı. 139-143.

Yıl: 2013

62. Moldasan, K., Bekturĝanova, C. Kuttı Bilik Dastanındağı Baskaru İdeası. Kazırgıtıl biliminin basımdıktarı cane türki alemlı Halıkaralık Ğilimi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı. 243-245.

Yıl: 2014

63. Moldasan, K., Bekturĝanova, C. “Kuttı Bilik” Dastanındağı El Basşısımın Kelbeti. Söz cane şeberlik Halıkaralık Ğilimi-praktykalık konferensya materyal-darı. Karaĝandı. 103-105.

Yıl: 2016

64. Sağındıkulı, B. “Kutadgu Bilig” – Oĝız-Kıpçak Tilindeğı Cazılğan Es-kertkiş. “Cüsip Balasagun şıĝarmaşılıĝı-nın türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık Ğilimi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 18-20.

65. Iskakulı, D. Cüsip Balasagun – Türki Aleminin Danışpan Akını. “Cüsip Balasagun şıĝarmaşılıĝının türki alemin-de madenyetine koskan ülesi” attı halıka-ralık Ğilimi-teoryalık konferensya mater-yaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 26-30.

66. Kümısbayev, Ö. Cüsip Balasa-gun Cane Abay, Kazak Akındarı. “Cüsip Balasagun şıĝarmaşılıĝının türki alemin-de madenyetine koskan ülesi” attı halıka-ralık Ğilimi-teoryalık konferensya mater-yaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 30-32.

67. Kuruşcan, A. O Vozmojnostyah Prikladnyh Metodov V Lingvistiçeskyh Yssledovanyah (naprymere tekstaYusufa Balasaguny). “Cüsip Balasagun şıĝarmaşılıĝının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık Ğilimi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 32-38.

68. Salkınbayeva, A. Ana Tilindegi Alğaşkı Danalık. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 38-42.

69. İmanberdyeva, S. “Kuttı Bilik” Eskertkişinin Onomastikalık Cüyesi. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 42-47.

70. Kortabayeva, G., Kalyeva, A. “Kuttı Bilik” Dastanı: Bakıt Konseptisinin Küntudı Beynesi Arkılı Berilui. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 48-50.

71. Alcanbayeva, U. Cüsip Balasagunın “Kuttı Biliginin” Kazak Akın-Caravları Şığarmaşılığ Cane Kazaktın Kara Ölenimen Ündestiği. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 53-56.

72. Erden, K. “Kutadgu Bilig”: Zamanı Men Tildik Ereşelikleri. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 57-61.

73. Kalyev, A., Kortabayeva G. Cüsip Has Hacib Balasagunın “Kıtadgu Bilig” Attı Enbeginin Keybir Til Ereşelikleri. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 61-65.

74. Amrebayeva, C. Opyt Treh yazıçya: Vklad Y.Balasaguny V Razvytye

Tyurkskoy Yazıkovoy Kartynı Myra. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 65-72.

75. Kulcanova, B. Köne Türki Cazba Muralarındağı El Birliğı, Memleket Tutastığı İdeası (Orhon cane Kutadgu Bilig materyaldarı boyınşa). “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 75-78.

76. Altay, C. Cüsip Has Hacib Balasagun Danalığı. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 85-87.

77. Moldabekov, C. Türık Tildes Halıktardın Oyşıl Akını, Ruhtas Cakını. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 88-96.

78. Avakova, R., Bayat, Erbolat. “Kutadgu Biliktin” Tanımdık-Filosofyalık Poetikası. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 96-99.

79. Kurmangalyeva-Ercilasun, G. Orhon Cazbaları Cane “Kutadgu Biligte” Memleket Baskaru Konsepsyası. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımı-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 102-103.

80. Süleymenov, P. Türki Aleminin Danası Cüsip Balasagunın Alevmettik Filosofyalık Közkarası. “Cüsip Balasagun şığarmaşılığının türki aleminde madeniyete-

tine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 103-108.

81. Aybergenova, S. “Kuttı Bilik” – Alemdik Madenyettegi Ayırıkşa Kubılıs. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 111-113.

82. Kaçkınbaykızı, A. Cüsip Balasagunın “Kuttuu Bilim” Dastanındağı Gumanistik Oylar. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 113-115.

83. Kortabayeva, Gl., Aligulova A. Türki Halıkararının Pedagogikalık Oy-Pikirleri: Cüsip Balasagunıdın Muraların Okıtudın Manızdılgı. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 116-119.

84. Amirov, A. Cüsip Balasagunın Diny Közkarastarı. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 119-122.

85. Törebaev, O. Cüsip Balasagun “Kuttı Bilik” Dastanındağı Ruhani Ansarlar. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 122-125.

86. Kortabayeva, G., Maylıbayeva G. Oysıl Cüsip Balasagunıdın Pedagogikalık Oyların Okıtudın Manızı. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 127-129.

87. Abeldayev, C. Cüsip Balasagun Men Jünis Amre Poezyasındağı Gumanizm Maselesi. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 129-132.

88. Aubakir, A. “Kuttı Biliktegi” Elge Kızmet Etu İdeaları. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 135-139.

89. Rahımbay, B. Cüsip Balasagun Kezenindegi Karahan Memleketi: Baskaru Cüyesi, Tarihi Cane Şaruasılgı. “Cüsip Balasagun şığarmaşılgının türki aleminde madenyetine koskan ülesi” attı halıkaralık gılımi-teoryalık konferensya materyaldarı. Almatı: Kazak universiteti. 142-146.

90. Carıkbayeva, K. C.Balasagunın “Kutadgu Biligindegi” Adamnın Moral-dık-Psihologyalık Kasyetteri Turalı Hakkında. “Cüsip Balasagun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 5-7.

91. Moldabekov, C. Turaşıldı Tındalık, Şımayılıktı Şındalık. “Cüsip Balasagun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 10-13.

92. Alıpbek, A., Seydayeva, A., Kambarekkızı, F. Cüsip Balasagun Enbekerindegi Tuğalık Kasyetterdi Kalıptastıru Turalı Oy-Pikir. “Cüsip Balasagun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 19-22.

93. Kabilova, A., Nyazbekova, M. Asıl mura – “Kuttı Bilik”. “Cüsip Balasagun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık

döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 22-24.

94. Abcan, G. Cüsip Balasagun'nın Alevmettik Filosofyasındağı Koğam Cane Adami Cetilu Maselesi. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 25-28.

95. Berdibekova, C. "Kuttı Bilik" Dastanı – Ruhany-Adamgerşilik Kundılıktardın Bastavı. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 28-31.

96. Şalğımbayeva, Z., Mahat, E., Serğazi, N. C.Balasagunidin "Kuttı Bilik" Dastanındağı Ruhani-Adamgerşilik Bilim Berudın İzgilikti Maseleleri. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 31-34.

97. Ekevsinova, G., Tuyakova, U. Cüsip Balasagun Cane Castar Tarbyesi. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 34-37.

98. Bahtyarova, G. Cüsip Has Hacib Balasagunı İdealarındağı Kazak Halkı Dastürleri Pedagogikalık Madenyaetinin Körinisi. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 38-42.

99. Cüsipova, C., Sarı, B. "Kutadgu Bilik" Dastanındağı Gumanistik İdealar. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 43-44.

100. Kalyeva, N. C.Balasagun'nın "Kuttı Bilik" Dastanının Tanımdık Ereşeliğı. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 44-47.

101. Mırkasımova, N., Cumacankızı, S. Cüsip Balasagun Şığarmalarının Ruhani-Adamgerşilik Özektiliğı. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 48-51.

102. Camyreva, U. Cüsip Balasagun'nın "Kuttı Bilik" Dastanındağı "Akıl" Uğımı. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 51-52.

103. Bekbusinova, C. Cüsip Balasagun'nın "Kuttı Bilik" Dastanının Kazirgi Adebyetpen Baylanısı. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 53-56.

104. Gazizov, N. Cüsip Balasagun Cane Onın Zamandastarı. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 57-60.

105. Baymahanova, G., Mıhamedjanova, B. C. Balasagun'nın Pedagogykalık Murasındağı Tağılımdarının Tarbyelik Mani. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 60-62.

106. Abdreyanova, K., Anvarbek, A. Cüsip Balasagun'nın "Kuttı Bilik" Dastanındağı Estetika Uğımının İzgilik Kasyetti Kalıptastrudağı Röli. "Cüsip Balasağun": gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru" Halıkaralık döngelik üstel materyaldarı. Almatı. 62-65.

107. Saydahmetov, B. Cüsip Balasagun'nın "Kuttı Bilik" Dastanındağı Ruhani-Adamgerşilik Kundılıktarının

Mani. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 65-68.

108. Aşırbayeva, A., Canbolatov, S., Kıstavbayeva, S. C. Balasagunnnın Tarbyelik Oy-Pikirlerinin Kazirgi Tandağı Manızı. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 69-79.

109. Tolevbayeva, R. Baskaru Cüyesinin Tiregi Bolğan İlim. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 71-73.

110. Seyd Javad Javalı Kiyasary. “Cüsip Has Hacib Balasaguni” Közkarastarı Cane Tulğası Turalı Siltmeler. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 90-91.

111. İmanbayeva, S., Menlibekova, G. Cüsip Balasagun Muralarındağı Ultık Patryotizm Meseleleri. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 91-94.

112. Janazakova, Ş., Ötegenova, G. Tulğanın Ruhani Kundılıktarın Kalıptastıruda Ultık Tarbyenin Manızı. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 94-98.

113. Janabayeva, R. C. Balasagun Şığarmalarının Negizinde Ultık Dünýetanımdağı Otansüygıştikke Tarbyelev. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 98-100.

114. Moldasan, K., Aynabek, N. İzgilikti Koğam Ornatudağı “Kuttı Bilik” Dastanının Mani. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 100-102.

115. Mahmetova, B. Kazak Etnopedagogykasının Özindik Ereşelikleri Men Talimdik Tağılımdarı. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 102-106.

116. Kadırbekulı, U. Cüsip Has Hacib Balasagunnnın Koğamdık-Sayasy Cane Adamgerşilik Turalı İlimderinin Ömirşendigi. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 106-109.

117. Alıpbek, A., Koşyev, K., Erkinbek, N. Cüsip Balasagunnnın “Kuttı Bilik” Dastanındağı Pedagogykalık Oylar. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 109-111.

118. Canbolatov, S., Hamrakulov, T., Mambetova, A., Aytkulova, N. Tarbyenin Tağılımdısı – Adamgerşilik Tarbyesi. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 111-113.

119. Kökşeev, Z., Kamydullayeva, M. Cüsip Has Hacibtin “Kuttı Bilik” Dastanının Ult Bolaşağın Tarbyelevdegi Kundılığı. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık dõngelek üstel materyaldarı. Almatı. 117-121.

120. Baybekova, M., Majit, D. Cüsip Balasagunnnın Pedagogykalık Muraları. “Cüsip Balasağun”: gumanistik pedagogyka negizderi cane zamanauy bilim

beru” Halıkaralık döngelek üstel materyaldarı. Almatı. 121-124.

121. Orazımbetova, K., Alkaydar N., Coldıkulova, M. Musılmandık Şıǵıs Oıyıldarının Cadıgerlikterindeǵı Ruhani İzgilik Adamgerşilik Maselesi. “Cüsip Balasaǵun”: gumanistik pedagogıya negızderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık döngelek üstel materyaldarı. Almatı. 128-131.

122. Hayırǵaliyeva, G. Cüsip Balasagunın “Kuttı Bilik” Dastanının Vakitka Baǵımbaytın Özektiliginin Sırı. “Cüsip Balasaǵun”: gumanistik pedagogıya negızderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık döngelek üstel materyaldarı. Almatı. 144-146.

123. Aytbekova, M., Zamanbekov, B. Cüsip Balasagun: Urpak Sabaktastıǵı Cane Bilim Beru Maselesi. “Cüsip Balasaǵun”: gumanistik pedagogıya negızderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık döngelek üstel materyaldarı. Almatı. 197-198.

124. Kıyıkbayeva, U., Sercankızı, C. C. Balasagunın Gumanistik İdeaları Arkılı Castardın Boyına Ultık Kundılıktardı Sinirudin Manızı. “Cüsip Balasaǵun”: gumanistik pedagogıya negızderi cane zamanauy bilim beru” Halıkaralık döngelek üstel materyaldarı. Almatı. 223-226.

Yıl: 2017

125. Nurımanov, Bekarys. Kuttı Bilikteǵı Halık Pen Bilik Karım-Katnası. M.O.Avezovtın 120 cıldıǵına arnalǵan “Muhtar Avezov mirası cane alemdik örkenyet” halıkaralık ǵılımi-tacirybelik konferensya materyaldarı. Semey. 95-98.

Yıl: 2018

126. Kaskabasov, S., Nurımanov, B. Cüsip Balasagunın Kitabı “Kuttı Beylik” Pe? Alde “Kuttı Bilik” Pe? “Ruhani Cangırıtı Cane Til Bilimi Maseleleri” atı professor M.Sergalyevtin 80 cıldıǵına arnalǵan halıkaralık ǵılımi-teoryalık

konferensya materyaldarı. Astana. 304-310.

127. Nurımanov, B. “Kutadgu Bilik” Pen Cravlar Poezyasındaǵı Uksastıktar. “Filologıya Ğıkımındaǵı İzdenister Men Canalıktar” atı doktoranttar men magistranttarın 5.halıkaralık ǵılımi-praktikalık konferensya materyaldarı. Astana. 28-35.

Yıl: 2019

128. Nurımanov, B. Cüsip Balasagunın “Kutadgu Bilik” Enbeğindeǵı “Uluk Hacıb” Obrası. Türki Tilderindeǵı Tarihi Kolcazbalardı Zertteu Halıkaralık Sempozyumı. Almatı.

Sonuç

Kazakistan’daki *Kutadgu Bilig* çalışmalarının, İkinci Dünya Savaşı sırasında Farabi Üniversitesinde görev yapan Sovyet Türkologlarından Sergey Malov’un derslerinden itibaren devam ettiǵi anlaşılmaktadır. Ayrıca *Kutadgu Bilig* hakkındaki Kazakça çalışmaların çoǵu akademik yayımlardan ziyade gazeteler ve aylık dergilerde basılmıştır. Makalede Kazakistan’da yapılmış *Kutadgu Bilig*’le ilgili bilimsel çalışmalar kitap, tez, makale ve bildirilerde olmak üzere dört başlıkta incelenmiştir.

Günümüze kadar Kazakistan’da *Kutadgu Bilig* ile ilgili yayımlanmış kitaplara genel olarak bakıldıǵında üç tane aktarma, yedi inceleme ve içinde bölüm olarak yer alan ondan fazla ders kitabı olduǵu tespit edilmiştir. Onların içeriǵi ayrıntılı incelendiǵinde yeni metinsel çalışmalar ve yeniden akademik aktarma yapılması gerektiǵi anlaşılmaktadır.

1989’dan bu yana Kazakistan’da savunulmuş yirmi tane tez bulunmuş ve bunların dördü edebiyat, altısı dil bilim, altısı eǵitim ve son dört tanesi de felsefe alanına ait olduǵu tespit edilmiştir. Kazakistan’daki üniversite ve enstitülerin Belleten ve araştırma dergilerinde yer alan bilimsel makaleler ayrıca ülke gene-

linde ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilmiş bilimsel konferanslarda sunulmuş bildiriler de listeye alınmıştır. Neticede yirmi bir kitap, yirmi tez, kırk dokuz makale ve yüz yirmi sekiz bildiri olmuştur. Toplamda iki yüz sekiz adet çalışma burada zikredilmiştir.

KAYNAKÇA

- Asker, Ramiz. *Kutadgu Bilig Bibliyografyası, Araştırma*. Bakü: BXQR, 2016.
- Asker, Ramiz. *Yusuf Balasaguni ve Kutadgu Bilig Bibliyografyası*. Bakı: AMBA, 2017.
- Bağdatlı, Özlem. "Kutadgu Bilig Bibliyografyası". *Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi*, 2008, 14:157-183.
- Gülensoy, Tuncer. "Kutadgu Bilig Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi". *Bibliyografya Kitap Haberleri Bülteni*. 1973, 4: 109-116.
- Gülensoy, Tuncer. "Kutadgu Bilig Bibliyografyası". *Türk Dili*, 2000, 586: 371-377.
- Gulnisa, Jamal., Kafkasyalı, M. Savaş. *Kutadgu Bilig Araştırmaları Tarihi*. Ankara: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2017.
- İmin, Tursuncan. "Çin'de Kutadgu Bilig Araştırmaları". *Doğumunun 990. Yılında Yusuf Has Hacib ve Eseri. Kutadgu Bilig Bildirileri* (26-27 Ekim 2009). Haz. M. Duman. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara, 2011: 253-259.
- Kaymaz, Zeki. "Kutadgu Bilig Hakkında Türkiye'de Yapılan Yayınlar Üzerine Bir Deneme". *Turkish Studies*, 2009, 4/3: 1408-1422.
- Kencebayev, Beysembay. *Türk kağanatının büginge deyin*. Almatı: Asem-Sistem. 2010.
- Sertkaya, Ayşe Gül. "Kutadgu Bilig'in İngilizce Çevirileri". *Doğumunun 990. Yılında Yusuf Has Hacib ve Eseri. Kutadgu Bilig Bildirileri* (26-27 Ekim 2009). Haz. M. Duman. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara, 2011: 461-470.
- Tilavov, Abdumurad. "Özbekistan'da Kutadgu Bilig Çalışmaları". *Doğumunun 990. Yılında Yusuf Has Hacib ve Eseri. Kutadgu Bilig Bildirileri* (26-27 Ekim 2009). Haz. M. Duman. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara, 2011: 535-539.
- Uçar, Erdem. "Kutadgu Bilig'in Kronolojik Kaynakçası Hakkında Bir Deneme". *Beşeri ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015a, 4: 62-100.
- Uçar, Erdem. "Kutadgu Bilig'in Kronolojik Kaynakçası (1825-2016) [Tekmilleştirilmiş Versiyon]". *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, 2015b, 6: 6-47.
- Uçar, Erdem. *Kutadgu Bilig'in Kronolojik Kaynakçası (1825-2018)*. JOTS, 3/1, 2019: 139-239.
- Yasin, Yusufcan. "Uygur Özerk Bölgesi'nde Kutadgu Bilig Araştırmaları-I". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2014, 35: 81-109.